

Çağdaş Türk Eğitim Denetimi Sistemi (Değişimler ve Yasal Dayanakları) Contemporary Educational Supervision System of Turkey (The Latest Changes and Their Legal Basis)

Mehmet DURNALI^a, İbrahim LİMON^b

^aHacettepe Üniversitesi, Ankara, Türkiye

^bAbant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu, Türkiye

Öz

Bu çalışmanın amacı; 14 Eylül 2011 tarihinde 652 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile değişimi başlatılan ve sonrasında 6528 sayılı kanun, çeşitli yönetmelikler ve son olarak 6764 sayılı kanun ile değişimi sürdürülen Türkiye'nin çağcıl eğitim denetim sisteminin merkezi ve taşra teşkilatı yapısını, işleyişi, Milli Eğitim Bakanlığı'nın hiyerarşik yapısındaki yeri, roller ve görevleri, değişen unvanları ve güncel durumunu detaylı biçimde aktarmaktır. Çalışmada, nitel yöntem çeşitlerinden doküman analizi ile toplanan veriler betimsel ve içerik analizi teknikleri ile çözümlenmiştir. Çalışmada, amacında belirtilen süre içerisinde ve boyutlarda, Türk Eğitim Denetimi Sisteminde çok sık ve peşi sıra gerçekleştirilen bu değişiklikler sistemli ve açık biçimde aktarılmıştır.

Abstract

The purpose of the current study is to present Turkey's contemporary educational supervision system, the latest changes in it and the final overall structural framework. It also aims to give information about its functioning, the position in the hierarchical structure of the Ministry of Education, roles and up to date titles which have been altered a number of times by The Decree Law on the Organization and Duties of Ministry of National Education (Law No: 652; Date: 14 September 2011), the law numbered 6528 (Date: 1 March 2014) and 6764 (Date: 2 December 2016). The data was collected through document analysis and analyzed by means of descriptive and content analysis. In this study, often and subsequent changes within a certain period of time and dimensions were presented in a clear and systematic way.

Anahtar Kelimeler

eğitim denetimi
Türk eğitim denetimi sistemi
rehberlik ve denetim
teftiş
teftiş kurulu

Keywords

educational supervision
Turkey's educational
supervision system
contemporary educational
supervision
guidance and supervision
inspection

Extended Abstract

The main purpose of the present study is to give information on Turkey's contemporary educational supervision system, the latest changes and the final overall structural framework as well as central and province structure, functions, titles, roles and duties as recently amended several times by analyzing The Decree Law on the Organization and Duties of Ministry of National (Law no: 652) enacted on 14 September 2011, the law numbered 6528 enacted on 1 March 2014, The law numbered 6764 on enacted on 9 December 16 and various regulations. The introduction part provides an overview of the concept of educational supervision from different, holistic and comprehensive perspectives systematically referring to national literature. Furthermore, a concept of contemporary educational supervision is stressed and problem statements of the current study emphasized subsequently. The method part focuses on the types of studies conducted. This study was designed in qualitative method. Face to face interviews, telephone interviews and document review are conducted to collect data. This method is chosen to fulfill the aim of the study in the natural environment, realistically, the most accurate and holistic manner. Furthermore, this research method is preferred to be able to answer the questions "Why? How? In what way?" Accurate laws and regulations regarding the study are identified through interviews with two experts; a supervisor for Ministry of Education from Guidance and Control Board, and a supervisor for Ministry of Education from Supervisory Boards Republic of Turkey Ministry of Education. Obtained detailed information is integrated and synthesized from different angles. These are steps followed in this study: firstly, the problem of the research was studied. In this regard the literature was reviewed systematically, finally, the result showed that the drafted problem of the study -the case- is actually there in reality. Afterwards, the problem statement has been written. The research plan was prepared, interviews regarding study problem statement were conducted, the documents were reached and the information was obtained. At the final stage the information obtained was analyzed and interpreted.

In recent years, decree law, law and regulations have been enacted for radical change and transformation in the central and provincial management structure of the Ministry of National Education of Turkey, in other words, in the sub-systems of the Turkish Education System. It was observed that a law or regulation issued so as to find solutions to the shortcomings of the previous law and regulations, or restructuring issues from bottom to top instead. It can be said that these laws and regulations has been issued in a relatively short time interval respectively.

The plenty of these legislations, the article of the one highlighted the changes a or some of the Articles in another one, and issuing in a relatively short time interval in recently may result in the complexity and lead to unclear understanding of the current situation of administration, functioning and structure in Turkish Education System. Specifically; there are sections, emphasizing the deep-rooted structural and managerial changes in the system of Turkish Educational Supervision, in those decree-law, law and regulations mentioned the above. It is concerned to analysis these regulations in systematic and holistic ways in order to identify what the law and regulations of the Ministry of Education are on the educational supervision system, what structural and administrative changes and effects they brought to the education system. In this respect, it is necessary to establish an understandable framework of Turkey's contemporary supervision education system.

Of this law, the below listed constitute the legal basis of today's educational supervision system;

- The Decree Law on the Organization and Duties of Ministry of National (Law no: 652) enacted on 14 September 2011,
- The law numbered 6528 on the Amendment of National Education Basic Law, Certain Laws and Decree Law published in the Official Gazette on 14 March 14,
- The Regulation on Central Department of Guidance and Supervision and Provincial Department of Supervision of the Ministry of Education published in the Official Gazette in May 2014,
- The Regulation on the Amendment on the regulation of Central Department of Guidance and Supervision and Provincial Department of Supervision of the Ministry of Education published in the Official Gazette in March 16, 2016 and numbered 29655,
- The law numbered 6764 on the Amendment of The Decree Law on the Organization and Duties of Ministry of National, Certain Laws and Decree Laws published in the Official Gazette on 9 December 16.

Mainly, these legislations were analyzed in a particular system and order in terms of the subject of structure, functioning, roles and duties regarding educational supervision which is sub-system of the Turkish education system. The changes in the contemporary Turkish educational supervision system- a subsystem of the Turkish National Education System- and the latest structures in the central and provincial educational supervision sub-system of the Ministry, its functioning and place in the hierarchical structure of the Ministry of Education and roles within their system, up to date titles are determined.

1. Giriş

Bütüncül, kapsayıcı ve çağcıl açıdan eğitim denetimi; öncelikle örgütsel amaçların gerçekleşme derecesini ölçebilmek amacıyla örgütsel amaçlar temelinde örgütteki iş, faaliyet ve aktiviteler hakkında araştırma yapmak ve bilgi toplamaktır. Sonrasında, elde edilen araştırma sonuçlarının örgütün amaçlarının gerçekleşmesi merkezinde analizini yapıp değerlendirmektir. Olası amaç sorunlarını ve başarılarını tespit etmek, var olan sorunlara örgütün amaçlarını yenileme veya gerçekleştirme doğrultusunda çözümler üretmek, oluşma ihtimali olabilecek sorunları sezinleyip, tespit edip bu sorunların oluşmasını önleyici tedbirler almak, çözümler üretmek, başarıların devamı noktasında örgüt üst yönetimine dönütler vermeyi, yöntem geliştirmeyi, planlama yapabilmeyi yönetebilmektir.

Türk Dil Kurumu'nun Güncel Türkçe Sözlüğünde denetim kelimesi "denetleme" ifadesi ile açıklanmıştır. Denetleme sözü ise "Denetlemek işi" ve "bir görevin yolunda yürütülüp yürütülmediğini anlamak için yapılan araştırma, denetim, bakı, teftiş, murakabe, kontrol" (TDK, Tarihsiz). Eğitim Terimleri Sözlüğü'ne göre denetim: "Geçerli yasa, tüzük, yönetmelik ve genelgeler merkezinde eğitim ve öğretim faaliyetlerinin yerine getirilip getirilmediğinin araştırılması ve soruşturulması çalışmasıdır." (Oğuzkan, 1974).

Denetim, bir bölümün işleyişini detaylı bir şekilde incelemek ve veri elde etmek, ulaşılan verileri çözümlenmek, çözümlenme sonuçlarındaki problemleri betimlemek ve bu elde edilen problemleri giderebilecek sentezlere ulaşmaktır. Denetim, toplumsal düzenin sağlanması için gerekli beşer karakterine uygun öğretme ve öğrenme faaliyetlerinin geliştirilmesine yardım eder (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2011). Diğer bir tanımda ise denetim, örgüt amaçlarının başarımlarının belirlenmesi, değerlendirilmesi, düzeltilmesi ve geliştirilmesi faaliyetlerini kapsayan dairesel bir süreç olarak değerlendirilebilir. Eğitim denetimi, eğitim hedeflerinin başarımlarını etkin olarak gerçekleştirmeyi sağlayabilmeye ortam hazırlayan bir araçtır (Gökçe, 1994). Teftiş, kamu görevlilerinin görevlerindeki ihmal, kusur, suiistimalin kanun ve yönetmeliklere göre tespit edilmesi, haklarındaki gerekli yasal işlemlerin yürütülmesinin yasalarla tayin edilmiş müfettişler, denetçiler veya bu işle görevli memurlarca yürütülmesidir (Taymaz, 2013).

Çağdaş yönetim prensipleri bakımından ise denetim, hizmetlerin kamuya etkin ve çabuk sunulması, etkinlik ve verimliliğin sağlanması için yönetici faaliyetlerinin süreç ve çıktıları belirli standartlar ekseninde ve performans göstergelerine göre yerine getirip getirilmediğinin tespit edilmesi amacıyla yürütülmektedir (Altınışık, 2015). Son zamanlarda eğitimde denetimin, kontrol etmekten öte geliştirmeye odaklı olması gerektiği vurgulanmaktadır. Bu sebeple bilhassa öğretimi denetleme ve geliştirme, eğitim sisteminin amaçlarının gerçekleştirmesinde en zorunlu öğelerden birisi olmuştur (Aydın, 2013). Denetim ilkeleri niyet, planlama, süreklilik, nesnellik, bütünlük, beklenmedik olay, açıklık ve demokrasidir. Denetim ilkelerinin bütüncül ve etkili bir biçimde uygulanması için bu ilkeler arasında bir etkileşim olmalıdır (Başar, 2000).

Eğitim denetimi, her ülkenin öz sosyal kültürel yapısı ve tarihi normlarına göre değişiklik gösterir. Her ülkenin eğitimi denetleyen kurumları değişiktir (Tezcan, 2015). Gündelik yaşantıda meydana gelen değişimler, eğitim sistemlerinde de değişmeyi zorunlu hale getirmektedir. Bu gerçek, eğitim sistemi ile diğer toplumsal sistemlerin ilişki sürecinin doğal bir sonucudur (Altınışık ve Binbir, 2015). Yeniden yapılandırma kavramının temelinde, var olanı geliştirmekten öte, faaliyetlerin bütününe dikkate alınarak; nerede, nasıl değerlendirileceği, diğer faaliyetlerle ilişkisi, yeni sürecin belirlenmesi yatmaktadır. Toplumsal sistem içerisinde değişime en dirençli yapılardan biri olan kamu yönetimi çoğu zaman hızlı değişimi yönetemez. Mevcut kurallar ve ilişki kalıpları ile yerleşik bir düzeni simgeleyen bu yapıda ortaya çıkabilecek değişimi yönetmek, yüzeysel düzenlemelerle olası değildir. Daha planlı ve sistemli hareket etmek bu gibi durumlarda kaçınılmaz bir zorunluluk olarak değerlendirilebilir (Varol, 2012). Ayrıca, eğitim sisteminin çok önemli bir alt sistemi olan denetim sisteminin yapısal sorunlarının analizi ve sonrasında bu problemleri ortadan kaldırmaya yönelik tedbirlerin alınması önemlidir. Denetim sistemi, yapısal sorunlardan arındırıldığı düzeyde kendisinden beklenen edinimi gerçekleştirebilir (Güney, Varoğlu ve Aktaş, 1996). Bu sorunların ortadan kaldırılması için sistemin yeniden tasarımı, yenilenmesi, dolayısıyla sistemin yapı ve işleyişinin değişmesi doğal yönetim süreci uygulamaları arasında yer almaktadır.

Araştırmanın Problem Durumu

Son yıllarda, Türk Eğitim Sisteminin alt sistemlerinde, diğer bir ifadeyle Milli Eğitim Bakanlığı'nın merkez ve taşra teşkilatı yönetim yapısında, esaslı farklılaşma ve dönüşüme odaklı kanun hükmünde kararname, kanun ve yönetmelikler yürürlüğe girmiştir. Altınışık ve Binbir (2015)'in, Türkiye'de TODAİ ve üniversitelerde 2000-2014 yılları arasında denetim alanında yürütülen tezleri inceledikleri çalışmada ulaştıkları, Türk Eğitim Sistemi'nde mevzuatların sıklıkla değiştirildiği bulgusu önceki cümlede vurgulanan problem durumunu desteklemektedir. Mikro seviyede bir bakış temelinde denetim sistemindeki değişimleri çözümleyen Başar (2015) ise, denetmenleri kapsayan mevzuat düzenlemelerinin denetimi gerçekleştirenlerin isim değişikliğinden öte bir değişim getirmediğini, benzer değişimleri vurgulayan yasal

düzenlemelerin denetim sistemindeki sorunlara tam olarak çözümler getiremediğini vurgulamıştır.

Bu kanun ve yönetmeliklerin, art arda, kısa sayılabilecek zaman aralıklarında çıkarıldığı söylenebilir. Bu mevzuat düzenlemelerinin çokluğu, birinin diğerinin maddelerinde değişikliği vurgulaması ve yakın tarihlerde ardı sıralığı; Türk Eğitim Sisteminin yönetim, işleyiş ve uygulamadaki son durumunun nasıl olduğunun açıkça kavranması noktasında karmaşıklığa yol açabilmektedir. Bu karmaşıklığı gidermek adına; öncelikle yukarıda da bahsedilen kanun hükmünde kararname, kanun ve yönetmelikleri tespit etmek ve bu mevzuat düzenlemelerinde vurgulanan Türk Eğitim Denetimi Sistemine ilişkin yapılanma, unvan ve işleyiş açısından köklü değişimleri vurgulayan bölümleri tespit edip, nelerin değiştiğini ve son durumu ortaya koymak bu araştırmanın gerekçesinin özünde yer almaktadır.

14 Eylül 2011 tarihinde 652 sayılı “Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname”, 14 Mart 2014 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanan 6528 sayılı “Millî Eğitim Temel Kanunu İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”, 24 Mayıs 2014 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanan 29009 sayılı “Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Denetim Başkanlığı ile Maarif Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği” ve 16 Mart 2016 tarih ve 29655 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Denetim Başkanlığı ile Maarif Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik” ve 9 Aralık 2016 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanan 6764 sayılı “Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” günümüz eğitim denetimi sisteminin son yıllardaki yasal dayanaklarını oluşturmaktadır.

Öte taraftan 2011-2017 yılları arasında denetim sistemi üzerine eğitim politika yapıcılarınca yürütülen bu sık sayılabilecek yapısal değişimler, araştırmacı ve ilgililerce sık sık tartışmalara konu olan bir problem durumudur. Bu problemin Türk Eğitim Sistemi için yeni bir problem olmadığı, sistemin kurulumundan beri süregelen bir durum olduğu tespit edilmiştir. Denetim sistemini verimli kılmak, modernize etmek için 1900’lü yılların başından 1974’e kadar pek çok uğraşların ve düzenlemelerin gerçekleştirildiği ve bu çalışmalara rağmen tartışmaların devam ettiği (Su, 1974), denetim sisteminin dönemin eğitim amaçlarını gerçekleştirmede verimli olamadığı, bünyesinde önemli sorunlar olduğu (Kapusuzoğlu, 1988), denetim yapısının denetim amaçlarını verimli bir biçimde gerçekleştirmeye uygun olmadığı (Bilir, 1991), denetim sisteminin yeniden yapılandırılması gerektiği, denetmenlerin görev ve sorumluluklarının ayrıştırılması gerektiği (Ağaoğlu, Şimşek, ve Terzi, 1999), çoklu denetim sistemi yapısından kaynaklı sorunların olduğu (Can, 2004; Altunay, Arlı, Öz ve Yalçınkaya, 2013) vurgulanmıştır. Ayrıca, ders denetimi işleyişindeki değişimi konu edinen çalışmalar (Altun, Şanlı ve Tan, 2015; Yeşil ve Kış, 2015; Tonbul ve Baysülen, 2017)’in yürütüldüğü tespit edilmiştir.

Araştırmanın Amacı

Mevcut çalışma, yukarıda vurgulanan ilgili mevzuat düzenlemelerinde eğitim denetimi sisteminin örgütlenmesine ilişkin değişimleri sistemli, bütüncül ve gerçekçi olarak ortaya koymayı amaçlamaktadır. Diğer deyişle; bu çalışma Türkiye’nin çağcıl eğitim denetim sisteminin durum saptamasını, örgütlenme merkezli bütüncül, sistemli olarak gerçekleştirmeyi hedeflemektedir. Bunun için şu alt amaçlar tespit edilmiştir. Türkiye eğitim denetimi sisteminin;

1. 2010 yılı sonrası mevzuat düzenlemeleri kronolojisini tespit etmek,
2. Bakanlık merkez ve taşra yapılanmasının son durumunu ortaya çıkarmak,
3. Unvan değişim kronolojisi ve son durumunu tespit etmek,
4. İşleyişi ve son durumunu belirlemek.

2. Yöntem

Bu araştırma, Türkiye’nin çağcıl eğitim denetim sistemini mevzuat temelinde incelemek, bu mevzuatlardan hangilerinin eğitim denetimi sistemiyle ilgili olduğunu, eğitim denetimi sisteminde hangi yapısal, unvan ve işleyiş değişimlerinin olduğunu ortaya çıkarabilmek amacıyla nitel araştırma temelinde desenlenmiştir. Nitel veri toplama tekniklerinden doküman analizi yöntemi ile toplanan veriler betimsel ve içerik analizi kullanılarak çözümlenmiştir. Yıldırım ve Şimşek’e göre (2013:45) nitel araştırma şu şekilde tanımlanabilir: gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmadır.

Bu çalışma kapsamında öncelikle araştırmanın problem durumuna odaklanılmıştır. Bu doğrultuda gerekli alanyazın taranmıştır. Denetim sisteminde yapı ve işleyiş temelinde sorunların vurgulanmış olması (Su, 1974; Kapusuzoğlu, 1988; Bilir, 1991; Kaya, 1993; Oğuz, Yılmaz ve Taşdan, 2007; Bozak, 2017) denetim sisteminde yapısal ve işlevsel temelli değişim sorununun çeşitli boyutlarda uzun zamandır süregelen bir durum olduğunu göstermektedir. Devamında, bu

çalışmalardan farklı olarak tasarlanan problem durumunun gerçekte de mevcut olduğuna karar verilmiş ve problem durumu net olarak tanımlanmıştır. Sonrasında araştırma planı hazırlanmış, araştırma için görüşmeler gerçekleştirilmiş, belge ve verilere ulaşılmış ve ham bilgiler süzgeçten geçirilmiştir. Son aşamada ise elde edilen bilgiler analiz edilmiş ve yorumlanmıştır.

Ön araştırma esnasında verilerin inceleneceği kaynakları tespit etmek için yüz yüze görüşme, telefonla görüşme ve belge incelemesi yapılmıştır. Problem durumunu doğal ortamında, gerçekçi, en doğru ve bütüncül bir biçimde çözümlenebilmek için bu yöntem seçilmiştir. Önce, Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı'nın Teftiş Kurulu Başkanlığında çalışan bir bakanlık maarif müfettişi ile telefon görüşmesi gerçekleştirilmiştir. Sonra, Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğü Maarif Müfettişleri Başkanlığında çalışan bir maarif müfettişi ile yüz yüze görüşülerek, konu kapsamındaki yönetmelik, genelge ve kanunlar tespit edilmiştir. Görüşlerine bu çalışmada yer verilen maarif müfettişi, "Müfettiş 1" olarak kodlanmıştır. Buradan elde edilen veriler, ön araştırma açısından değerlendirilmiştir. Sonrasında, ulaşılan yasal belgeler (14 Eylül 2011 tarihinde 652 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, 14 Mart 2014 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanan 6528 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 24 Mayıs 2014 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanan 29009 sayılı Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Denetim Başkanlığı ile Maarif Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği ve 16 Mart 2016 tarih ve 29655 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Denetim Başkanlığı ile Maarif Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik) nitel analiz yöntemlerinden belge analizine tabi tutulmuştur. Süzülen bilgiler detaylı, sistemli ve farklı açılardan birleştirilerek bu çalışmanın kavramsal bilgi kümesi elde edilmiştir.

3. Bulgular ve Yorumlar

Bu kısımda çalışmanın alt amaçları temelinde bulgular ve bu bulguların temel ve yasal dayanaklarına yer verilecektir.

2010 Yılı Sonrası Türk Eğitim Denetimi Sistemi Mevzuat Düzenlemeleri Kronolojisi

Tablo 1: 2010 Yılı Sonrası Türk Eğitim Denetimi Sistemi Mevzuat Düzenlemeleri Kronolojisi

Tarih	İlgili Mevzuat: Kanun Hükmünde Kararname, Kanunlar, Yönetmelikler
09.12.2016	6764 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
16.03.2016	29655 sayılı Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Denetim Başkanlığı ile Maarif Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
24.05.2014	29009 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
14.03.2014	6528 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
14.09.2011	652 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname

Tablo 1'de 2010 yılı sonrasında Türk Eğitim Denetimi Sisteminde yapısal, işlevsel ve unvana dönük değişikliklerin yasal temellerini oluşturan mevzuat düzenlemelerin tarih, başlık ve ilgili sayılarının kronolojisi belirtilmiştir. Öte taraftan bu mevzuat düzenlemelerdeki değişikliklerin niçin yapıldığı ve pragmatik temellerinin ne olduğu noktasında ilgili mevzuat düzenlemelerinde herhangi bir bilgi tespit edilememiştir.

Eğitim Denetimi Sisteminin Bakanlık Merkez ve Taşra Yapılanması

Bu bölümde, eğitim denetimi sisteminde gerçekleştirilen son yapısal değişiklikler aktarılacaktır. 14 Eylül 2011 tarihinde 652 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, 14 Mart 2014 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanan 6528 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 24 Mayıs 2014 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanan 29009 sayılı Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Denetim Başkanlığı ile Maarif Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği ve 9 Aralık 2016 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanan 6764 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun günümüz eğitim denetimi sisteminin son yıllardaki yapısal yasal dayanaklarını oluşturmaktadır.

Türk eğitim sisteminde denetim ve rehberlik faaliyetlerinin yürütülebilmesi için, temelde iki farklı eğitim denetimi alt yapılanmasının oluşturulduğu tespit edilmiştir. Bunlardan birincisi Millî Eğitim Bakanlığı merkez ve diğeri ise illerde yer alan, İl Milli Eğitim Müdürlükleri bünyesindeki taşra yapılanmasıdır. Bu yapılanmaların Bakanlık merkez teşkilatında Teftiş Kurulu Başkanlığı, illerde ise Maarif Müfettişleri Başkanlıkları adıyla oluşturulduğu tespit edilmiş-

tir. Bu ikili yapılanma biçimini 1997 yılında Erçetin de “*Türk Milli Eğitim Sistemi’nde teftiş hizmetlerinin bakanlık ve ilköğretim müfettişliği olarak ikili örgütlenme biçimi...*” şeklinde vurgulamıştır. Aşağıda detaylı bir şekilde açıklanan Bakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığı ile Maarif Müfettişler Başkanlıkları arasında doğrudan hiyerarşik bir ast-üst ilişkisinin olmadığı görülmüştür. Ayrıca, yurt dışı teşkilatına bağlı alt örgütlerin denetimi için oluşturulmuş ayrı bir denetim yapılanmasının olmadığı, Türkiye’nin siyasi ve coğrafi bölgeleriyle örtüşen bölgesel ve başka bir tür denetim yapılanmasının oluşturulmadığı tespit edilmiştir.

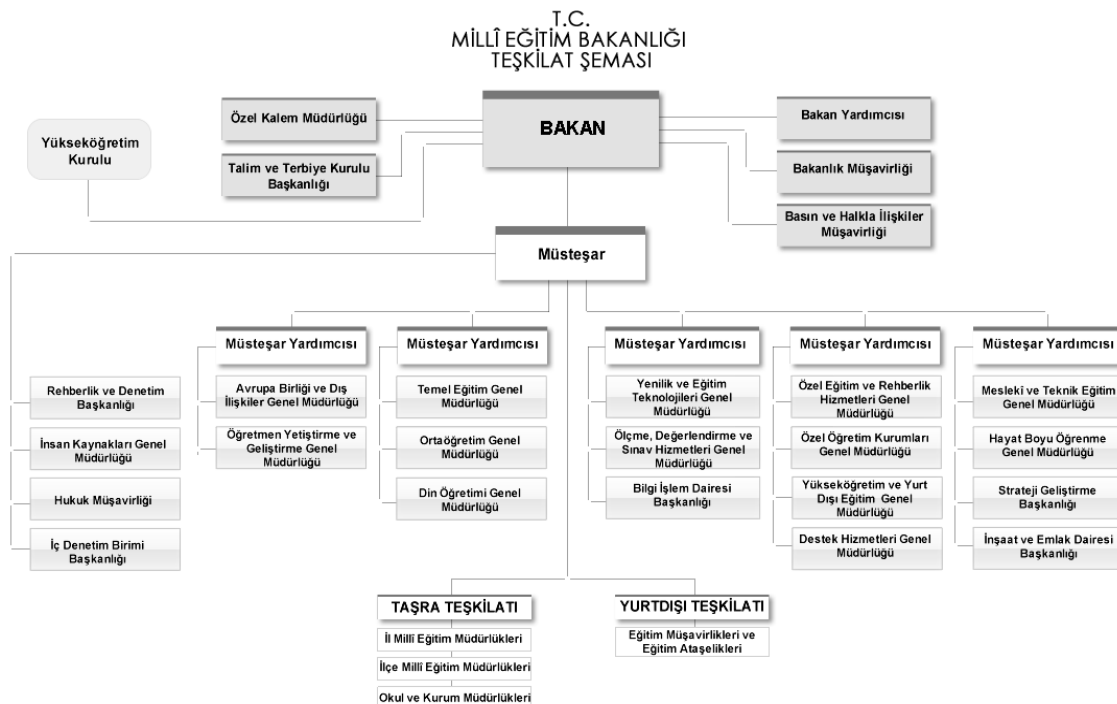
Merkez Teşkilatı Yapılanması

14 Eylül 2011 tarihinde yayımlanan 652 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Millî Eğitim Bakanlığı’nın yapısı köklü olarak yeniden düzenlenmiştir. 14 Mart 2014 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanan 6528 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile Millî Eğitim Bakanlığının yapısında yeniden düzenleme yapılmıştır. Kanun temelli son değişikliklerin ise 9 Aralık 2016 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanan 6764 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile yapıldığı tespit edilmiştir.

Tablo 2: 2010 Yılı Sonrası Bakanlık Merkez Teşkilatı Denetim Birimi İsim Değişim Kronolojisi

Tarih	Merkez Teşkilatı Denetim Birimi İsim Değişim Kronolojisi
09.12.2016	Teftiş Kurulu Başkanlığı
14.03.2014	Rehberlik ve Denetim Başkanlığı
14.09.2011	Rehberlik ve Denetim Başkanlığı
14.09.2011 öncesi	Teftiş Kurulu Başkanlığı

Tablo 2’de görülebileceği gibi 14 Eylül 2011 tarihinde yayımlanan 652 sayılı kanun hükmünde kararname ile Millî Eğitim Bakanlığı Merkez Teşkilatı yapısında bu kanundan önce yer alan Teftiş Kurulu Başkanlığı’nın yerine Rehberlik ve Denetim Başkanlığı’nın oluşturulduğu tespit edilmiştir (Resmi Gazete, 2011;Başer,2015). 6528 sayılı kanun ile 14 Mart 2014 tarihinde, Rehberlik ve Denetim Başkanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı müsteşarına bağlanmıştır (Bkz. Şekil 1).

Şekil 1: Millî Eğitim Bakanlığı şemasında Rehberlik ve Denetim Başkanlığı’nın yeri (MEB, 2015)

Bundan önce Rehberlik ve Denetim Başkanlığı’nın doğrudan bakana bağlı olduğu Eurydice (2011)’in Türk Eğitim Sisteminin Örgütlenmesi adlı çalışmasında Millî Eğitim Bakanlığının örgüt şemasında açık bir şekilde görülmektedir. Son olarak 14 Eylül 2011 öncesinde olduğu gibi 9 Aralık 2016 tarih ve 6764 sayılı kanun (Resmi Gazete, 2016b) ile Rehberlik ve Denetim Başkanlığı, Teftiş Kurulu Başkanlığı olarak değiştirilmiştir. Başkanlığın MEB teşkilat şemasında

daki yeri değişmemiştir.

Millî Eğitim Bakanlığı, Teftiş Kurulu Başkanlığı'nın resmi web sitesindeki bilgiler doğrultusunda (MEB, 2016a), başkanlığın yapısının özünde şu daire başkanlıkların yer aldığı tespit edilmiştir:

- İdari ve Mali İşler Daire Başkanlığı
- İnceleme ve Soruşturma Daire Başkanlığı
- Kalite Standartları ve Projeler Daire Başkanlığı
- Maarif Müfettişleri Eğitim ve Koordinasyon Daire Başkanlığı
- Rehberlik ve Denetim Daire Başkanlığı
- İzleme ve Değerlendirme Daire Başkanlığı

Başkanlık bünyesinde oluşturulan rollerin dayanağı 24 Mayıs 2014 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Denetim Başkanlığı ile Maarif Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği'nin 5. maddesinin 1. fıkrasında yer almaktadır. Bu maddede, bu rollerin ast-üst ilişki sırası açıklanmıştır. "Başkanlık; başkan, daire başkanları, millî eğitim uzmanları, millî eğitim uzman yardımcıları, Başkanlıkta görevlendirilen müfettişler ve müfettiş yardımcıları ile Başkanlık bürosu personelinden oluşur". Bu madde de vurgulandığı üzere Rehberlik ve Denetim Başkanlığı bünyesinde maarif müfettişi kadrosuyla istihdam bir süre için gerçekleşmemektedir. 14.03.2014 tarihli 6528 sayılı kanun ile Merkez Teşkilatında Rehberlik ve Denetim Başkanlığı bünyesindeki kadrolarda istihdam edilen maarif müfettişleri, bir önceki adıyla Millî Eğitim Denetçileri, daha da eski adıyla Bakanlık Müfettişleri il millî eğitim müdürlüğü bünyesinde oluşturulan Maarif Müfettişleri Başkanlığı altında oluşturulan kadrolara atanmışlardır. Özellikle, Ankara, İstanbul ve İzmir illerindeki maarif müfettişleri başkanlıklarına dağıtımları gerçekleştirildiği, "Müfettiş 1" ile yapılan görüşmede tespit edilmiştir.

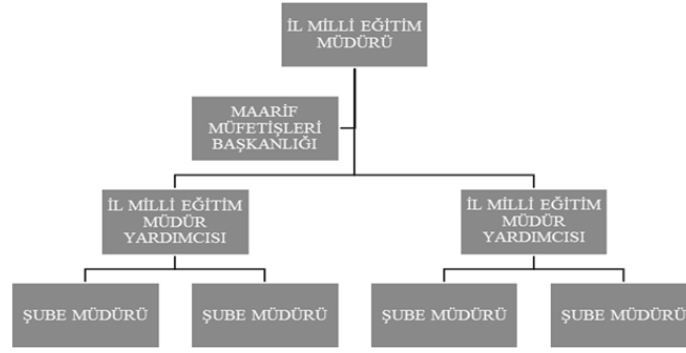
Öte taraftan, "Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Denetim Başkanlığı ile Maarif Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmeliği" (Resmi Gazete, 2016a)'nin 1. maddesinin 2. fıkrasında; "Başkanlıkta Başkanın teklifi, Müsteşarın uygun görüşü ve Bakanın onayı ile üç yüzden fazla olmamak şartıyla müfettiş görevlendirilebilir. Başkanlıkta görevlendirilecek müfettiş ve müfettiş yardımcılarının atamaları Ankara İl Millî Eğitim Müdürlüğüne yapılır..." denilmektedir. Buradan anlaşılacağı üzere, Rehberlik ve Denetim Başkanlığı'nda kadrolu olarak maarif müfettişi bir süre çalıştırılmamıştır. Bunun yerine geçici olarak maarif müfettişi görevlendirilmesinin yapıldığı tespit edilmiştir. Ancak, son olarak 9 Aralık 2016 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanan 6764 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile tekrardan Bakanlık merkez yapılanmasında yer alan Teftiş Kurulu Başkanlığında başkanlık maarif müfettişi ve bakanlık maarif müfettiş yardımcısı kadroları ihdas edilmiştir (Resmi Gazete, 2016b).

Taşra Yapılanması

Tablo 3: 2010 Yılı Sonrası Bakanlık Merkez Teşkilatı Denetim Birimi İsim Değişim Kronolojisi

Tarih	Merkez Teşkilatı Denetim Birimi İsim Değişim Kronolojisi
09.12.2016	Maarif Müfettişleri Başkanlığı
14.03.2014	Maarif Müfettişleri Başkanlığı
14.09.2011	Eğitim Denetmenleri Başkanlığı
14.09.2011 öncesi	Eğitim Müfettişleri Başkanlığı

Tablo 3'te belirtildiği üzere, Millî Eğitim Sisteminin taşra teşkilatı yapısında, eğitim denetimi alt sisteminin taşra yapılanmasının yasal dayanağı şu şekildedir. Son olarak, 6528 sayılı yasanın 17. maddesi ile 652 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 17. maddesinde şu değişiklik yapılmıştır. "Başkanlığa verilen görevlerin yerine getirilmesi amacıyla illerde il millî eğitim müdürlükleri bünyesinde Maarif Müfettişleri Başkanlığı oluşturulur." (Resmi Gazete, 2014a). Bu değişiklikten bir önceki eğitim denetimi alt sisteminin taşra yapılanmasının dayanağı şu şekildedir. 652 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 41. maddesiyle il millî eğitim müdürlükleri bünyesinde Eğitim Denetmenleri Başkanlığı oluşturulmuştur (Resmi Gazete, 2011; Başer, 2015).

Şekil 2: Milli Eğitim Bakanlığı İl Milli Eğitim Müdürlüğü (MEM) şemasında Maarif Müfettişleri Başkanlığı'nın yeri. (Bu şema Ankara İl MEM http://ankara.meb.gov.tr/www/teskilat_semasi.php web sitesindeki teşkilat şeması temel alınarak oluşturulmuştur.)

İl milli eğitim müdürlükleri bünyesinde yer alan Eğitim Denetmenleri Başkanlığı yerine son olarak, 6528 sayılı yasa ile Maarif Müfettişleri Başkanlığı'nın oluşturulduğu tespit edilmiştir. Maarif Müfettişleri Başkanlığı'nın hiyerarşik yapıda yerinin açık dayanağı, 24 Mayıs 2014 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Denetim Başkanlığı ile Maarif Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği'nin 44. maddesidir (Resmi Gazete, 2014b). Bu madde şu şekildedir: “Başkanlığa verilen görevlerin yerine getirilmesi amacıyla illerde, il millî eğitim müdürlükleri bünyesinde il milli eğitim müdürüne bağlı olarak görev yapmak üzere maarif müfettişleri başkanlığı oluşturulur.” Bu maddeden de anlaşılacağı üzere Maarif Müfettişleri Başkanlığı il milli eğitim müdürüne bağlı olarak çalışmaktadır. Maarif müfettişleri başkanının il milli eğitim teşkilat yapısındaki yeri; il milli eğitim müdürün astı, il milli eğitim müdür yardımcısının üstü durumundadır (Bkz. Şekil 2).

Maarif Müfettişleri Başkanlığında; Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Denetim Başkanlığı ile Maarif Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği'nin 44. maddesinin 2. fıkrasında tanımlanmış resmi roller şunlardır: “Maarif müfettişleri başkanı, maarif müfettişleri başkan yardımcıları, müfettişler, müfettiş yardımcılar ile maarif müfettişleri başkanlık bürosunda görev yapan personeldir” (Resmi Gazete, 2014b). Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğündeki Maarif Müfettişleri Başkanlığı'nın yönetim yapılanması bir örnek olarak incelendiğinde; maarif müfettişleri başkanlığının bir başkan ve beş başkan yardımcısından oluşturulduğu tespit edilmiştir (Ankara İl MEM, 2015). Teftiş hizmetlerinin örgütlenmesi noktasında Erçetin (1997) şunu vurgulamıştır: teknik ve sosyal faaliyetleri kapsayan uzmanlık gerektiren teftiş genel yapıya koşut, görevin temelinde örgütlenmelidir. Günümüz çağdaş Türk eğitim denetimi sisteminin merkezi ve taşra temelli ikili yapılanmasının yeni bir değişim ürünü olmadığı, bu durumunun Yalçınkaya (1990)'nın “Türk eğitim sisteminde teftişin bütünleştirilmesi” çalışmasında da vurguladığı gibi 1990 yılından önce de var olan bir yapılanma olduğu tespit edilmiştir.

Unvan Değişim Kronolojisi ve Son Durumu

Aşağıdaki Tablo 2'de Bakanlık Taşra Teşkilatının denetim başkanlığı altında yer alan “Eğitim Müfettişi” unvanı; 14 Eylül 2011'de 652 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin geçici madde 3'ün 5. fıkrasında kaldırılarak yerine “İl Eğitim Denetmeni” unvanı getirilmiştir. Bu 5. fıkra şu şekildedir: “Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yürürlüğe girdiği tarihte Eğitim Müfettişi ve Eğitim Müfettiş Yardımcısı kadrolarında bulunanlar, İl Eğitim Denetmeni ve İl Eğitim Denetmen Yardımcısı kadrolarına, başka bir işleme gerek kalmaksızın buldukları kadro dereceleriyle atanmış sayılır...”. Bu unvan değişikliğinin üzerinden yaklaşık 30 ay, diğer bir deyişle yaklaşık 2,5 yıl henüz geçmiş iken “İl Eğitim Denetmeni” unvanı “Maarif Müfettişi” olarak değiştirilmiştir. 14.03.2014 tarihli 6528 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile Millî Eğitim Başdenetçisi, Millî Eğitim Denetçisi ve İl Eğitim Denetmeni kadrolarında bulunanlar Maarif Müfettişi, Millî Eğitim Denetçi Yardımcısı ve İl Eğitim Denetmen Yardımcısı kadrolarında bulunanlar ise Maarif Müfettiş Yardımcısı kadrolarına atanmışlardır. 9 Aralık 2016 tarih ve 6764 sayılı kanun ile taşra diğer deyişle il milli eğitim müdürlükleri bünyesindeki maarif müfettişleri başkanlıklarında görevli denetim ve incelemeden sorumlu işgörenlerin unvanlarında herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. Son olarak; taşra teşkilatındaki denetim başkanlığı altında yer alan son unvan, “Maarif Müfettişi” unvanıdır.

Tablo 4: Unvan değişimleri

Tarih	Merkez Teşkilatı Denetim Birimi	Taşra Teşkilatı Denetim Birimi
09.12.2016	Bakanlık Maarif Müfettişi, Bakanlık Maarif Müfettişi Yardımcısı	Maarif Müfettişi, Maarif Müfettiş Yardımcısı
14.03.2014	Maarif Müfettişi, Maarif Müfettiş Yardımcısı	Maarif Müfettişi, Maarif Müfettiş Yardımcısı
14.09.2011	Millî Eğitim Başdenetçisi, Millî Eğitim Denetçisi, Millî Eğitim Denetçi Yardımcısı	İl Eğitim Denetmeni, İl Eğitim Denetmen Yardımcısı
14.09.2011 öncesi	Müfettiş	Eğitim Müfettişi

Öte taraftan, Tablo 2’de belirtildiği gibi Bakanlık Merkez Teşkilatı denetim başkanlığı altında yer alan “Müfettiş” unvanı, 14 Eylül 2011’de 652 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin geçici madde 3’ün 6. fıkrasında kaldırılarak, yerine “Millî Eğitim Denetçisi” unvanı getirilmiştir. Bu 6. fıkraya şu şekildedir: “Bakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığı Başmüfettiş, Müfettiş ve Müfettiş Yardımcısı kadrolarında bulunanlar, Rehberlik ve Denetim Başkanlığında ilgisine göre Millî Eğitim Baş denetçisi, Denetçisi ve Denetçi Yardımcısı kadrolarına başka bir işleme gerek kalmaksızın buldukları kadro dereceleriyle atanmış sayılır...” Bu unvan değişikliğinin üzerinden yaklaşık otuz ay henüz geçmiş iken “Millî Eğitim Denetçisi” unvanı “Maarif Müfettişi” olarak değiştirilmiştir. 14.03.2014 tarihli 6528 sayılı kanun ile Millî Eğitim Başdenetçisi, Millî Eğitim Denetçisi ve İl Eğitim Denetmeni kadrolarında bulunanlar Maarif Müfettişi, Millî Eğitim Denetçi Yardımcısı ve İl Eğitim Denetmen Yardımcısı kadrolarında bulunanlar ise Maarif Müfettiş Yardımcısı kadrolarına atanmışlardır. Son olarak; 9 Aralık 2016 tarih ve 6764 sayılı kanun ile Bakanlık Merkez Teşkilatı denetim başkanlığı bünyesindeki diğer değişle Teftiş Kurulu Başkanlığında görevli denetim ve incelemeden sorumlu işgörenlerin unvanlarında yeniden bir değişiklik yapılmıştır. Bu yeni son unvanlar Tablo 2’den de anlaşılabilceği gibi “Bakanlık Maarif Müfettişi ve Bakanlık Maarif Müfettişi Yardımcısı” unvanıdır.

Yaklaşık 5 yıllık bir süre içinde gerek bakanlık merkez ve gerekse taşrada görevli denetim, rehberlik ve soruşturma faaliyetlerinde görevli işgörenlerin unvanlarının değişim gerekçelerine ilişkin bu değişimi gerçekleştiren karar vericilerin değişimin gerekçeleri noktasında aydınlatıcı bilgiler sunmadıkları tespit edilmiştir. Öte taraftan değişiklik planlama ve karar sürecine bu unvanlarda çalışan astların da katılmadıkları tespit edilmiştir. Rollerin belirlenmesinde dikkat edilmesi gereken en temel noktayı, Burgaz (1995) şu biçimde vurgulamıştır: denetimsel roller, denetimin çağdaş amacı olan öğrenme ve öğretme faaliyetlerindeki öğeler temelinde, süreci analiz ederek istedik gereklilikleri düzenleyecek bir biçimde düzenlenir. Bu denetimsel rolleri üstlenen işgörelere bu rolleri verimli olarak sürdürmeleri sorumluluğu atanır.

İşleyiş

Görevlendirme

14.03.2014 tarihli 6528 sayılı kanun ile Rehberlik ve Denetim Başkanlığı kadrosunda çalışan Millî Eğitim Denetçilerinin tamamı İl Millî Eğitim Müdürlükleri yapısında oluşturulan Maarif Müfettişleri Başkanlıklarına atanmışlardır. Ancak, Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Denetim Başkanlığı ile Maarif Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği’nin 5. maddesinin 2. fıkrasında; “Başkanlıkta Başkanın teklifi, Müsteşarın uygun görüşü ve Bakanın Onayı ile yüzden fazla olmamak şartıyla müfettiş görevlendirilebilir. Başkanlıkta görevlendirilecek müfettiş ve müfettiş yardımcılarının atamaları Ankara Maarif Müfettişleri Başkanlığına yapılır...” denilmektedir (2014b).

Öte taraftan bu yönetmeliğin üzerinden iki yıl gibi bir süre ancak geçtikten sonra maksimum 100 olan başkanlıkta görevlendirilebilecek müfettişi sayısı; 16 Mart 2016 tarih ve 29655 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Denetim Başkanlığı ile Maarif Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmeliği” nin 1. maddesinde de vurgulandığı gibi maksimum 300’e çıkarılmıştır (Resmi Gazete, 2016a).

Yukarıdaki kanun ve yönetmelik maddelerinden de anlaşılabilceği üzere, Rehberlik ve Denetim Başkanlığının mevcut iş ve işlemlerinin yürütülebilmesi için, İl Millî Eğitim Müdürlükleri yapısındaki Maarif Müfettişleri Başkanlıklarına atanmış Maarif Müfettişlerinden ihtiyaç doğrultusunda merkez Başkanlığa görevlendirilme yapılabilmektedir. Ancak, son olarak 9 Aralık 2016 tarih ve 6764 sayılı kanun ile görevlendirme işleminden vazgeçilmiş ve bakanlık maarif müfettişi ve bakanlık maarif müfettiş yardımcısı kadroları ihdas edilmiştir (Resmi Gazete, 2016b).

Temel Faaliyet Alanları

Teftiş Kurulu Başkanlığı’nın resmi web sayfasında, rehberlik ve denetim kılavuzlarının erişime açık olduğu tespit edilmiştir. Bu kılavuz başlıklarını temel alarak, maarif müfettişlerinin denetim ve rehberliklerinden sorumlu oldukları kurumlar şu başlıklar altında özetlenebilir: il ilçe millî eğitim müdürlükleri, rehberlik ve araştırma merkezleri, mesleki eğitim merkezleri, halk eğitim merkezleri, bilim sanat merkezleri, okul öncesi eğitim kurumları, birleştirilmiş sınıflı il-

kokul, ilkokul ortaokul, lise ve dengi okullar, yabancı azınlık ve milletlerarası okullar, özel öğrenci etüt eğitim merkezi, özel çeşitli kurslar, motorlu taşıtlar sürücü kursları, öğretmenevleri ve akşam sanat okulları, özel eğitim kurumları, özel öğrenci yurtları.

Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı Maarif Müfettişleri Başkanlığı'nda görevli maarif müfettişlerinin şu temel görevleri yürütmekte oldukları saptanmıştır: soruşturma rapor okuma, kurum açma inceleme ve kurum denetimi rapor inceleme faaliyetlerinde bulunmaktadır. Ayrıca, sahada inceleme soruşturma, kurum açma kapama ve değişiklikte görevleri vardır. İlaveten, okul/ kurum denetiminde görevli müfettişlerin şu kurumların rehberlik ve denetim faaliyetlerini yürüttükleri anlaşılmaktadır: millî eğitim müdürlükleri, halk eğitim müdürlükleri, öğretmenevi, imam hatip ortaokulu–imam hatip lisesi, fen lisesi, sosyal bilimler lisesi, ilkokul, ortaokul, lise, meslek lisesi, etüt eğitim merkezi, motorlu taşıt sürücüleri kursu (MTSK), muhtelif kurslar, okul öncesi, rehberlik ve araştırma merkezleri(RAM), iyileştirme / özel eğitim okulları, temel lise / dersane (Ankara İl MEM, 2016).

Denetim hizmetlerinin çeşitleri, kapsamı ve uygulanması detaylarının yasal dayanağı; 24 Mayıs 2014 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanan 29009 sayılı, “Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Denetim Başkanlığı ile Maarif Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği”nin 70. maddesi ve 16 Mart 2016 tarih ve 29655 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Denetim Başkanlığı ile Maarif Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmeliği”nin 11. maddeleridir.

24 Mayıs 2014 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanan 29009 sayılı, “Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Denetim Başkanlığı ile Maarif Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği”ne göre;

MADDE 70 – (1) Denetim hizmetleri, Bakanlığın görev alanına giren konularda, Bakanlığın merkez, taşra ve yurt dışı teşkilatlarını kapsar. Denetim faaliyetlerinde, yolsuzluk ve usulsüzlükleri önleyici, eğitici ve rehberlik yaklaşımı ile iyileştirici ve geliştirici yönde katkı sağlamak esastır.

(2) Denetim hizmetlerinin çeşitleri:

b) Performans denetimi; yönetimin bütün kademelerinde gerçekleştirilen faaliyetler ile sonuçlarının etkililiğinin, ekonomikliğinin ve verimliliğinin belirlenen hedef ve göstergelerle ölçülmesidir.

d) Uygunluk denetimi; denetlenen birimin faaliyet ve işlemlerinin ilgili kanun, tüzük, yönetmelik ve diğer mevzuata uygunluğunun incelenmesi ve değerlendirilmesidir.

(3) Denetim, ikinci fıkrada belirtilen denetim uygulamalarının hepsini, bir veya birkaçını kapsayacak şekilde yapılır. İkinci fıkrada belirtilen denetim çeşitlerinin hepsini kapsayan denetim şekli genel denetimdir.

(4) Bakanlık tarafından veya Bakanlığın denetiminde sunulan hizmetlerin, ilgili birimlerle işbirliği içinde süreç ve sonuçları ile Bakanlık teşkilatı personelinin idari, mali ve hukuki işlemleri; izleme ve değerlendirme verileri de dikkate alınarak, plan ve programlara uygun olarak sistematik ve sürekli bir yaklaşımla denetlenir.

(5) İl ve ilçe millî eğitim müdürlüklerinin denetiminde, millî eğitim müdürlüklerinin il düzeyinde sunduğu hizmetler ile faaliyet ve işlemleri bir bütün olarak denetlenir ve değerlendirilir.

(6) Denetim uygulamalarında, denetim standartları, denetim esasları veya rehberleri dikkate alınır.

(7) Denetimlerde, sunulan hizmetlerin süreç ve sonuçlarının mevzuata, önceden belirlenmiş amaç ve hedeflere, performans kriterlerine ve kalite standartlarına göre analiz edilmesi, karşılaştırılması ve ölçülmesi, kanıtlara dayalı olarak değerlendirilmesi esastır.

(8) Denetimlerde, denetlenen kurumca hazırlanan gelişim planına dayalı izleme ve değerlendirme esastır.

(9) Denetim sonucunda düzenlenen rapor, ilgili birim kurum ve kişilere iletilir. Denetim raporları, Başkanlıkça uygulamaya konulan standartlara uygun olarak düzenlenir.

(10) Müfettişler, denetim rehberlerinden yararlanarak denetim faaliyetlerini yürütür. Müfettişler, denetim hedeflerine ulaşmak için yeterli ve güvenilir bilgi ve belgeleri tespit etmek, incelemek ve değerlendirmekle yükümlüdür.

(11) Bakanlık teşkilatı ile okul ve kurumların denetiminin üç yılda bir periyodik olarak yapılması esastır.

Yukarıda belirtilen, “Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Denetim Başkanlığı ile Maarif Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği”nin 70. Maddesinin 2. fıkrasında (Denetim hizmetlerinin çeşitleri) yer alan aşağıda belirtilen a, c ve ç bentleri 16 Mart 2016 tarih ve 29655 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Denetim Başkanlığı ile Maarif Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmeliği”nin 11. Maddesi ile çıkarılmıştır

a) Süreç ve sonuç denetimi; Bakanlık tarafından veya Bakanlığın denetiminde sunulan hizmetlerin kontrol ve denetiminin ilgili birimlerle işbirliği içinde yapılması, süreç ve sonuçlarının mevzuata, önceden belirlenmiş amaç ve hedeflere, performans kriterlerine ve kalite standartlarına göre analiz edilmesi, karşılaştırılması ve ölçülmesi, kanıtlara dayalı olarak değerlendirilmesi, elde edilen sonuçların rapor hâline getirilerek ilgili birimlere ve kişilere iletilmesidir.

...
c) Sistem denetimi; denetlenen birimin, yönetim süreçleri, faaliyet ve işlemleri ile iç kontrol sisteminin, organizasyon yapısına katkı sağlayıcı bir yaklaşımla analiz edilmesi; kaynakların yeterliliğinin ve amacı doğrultusunda etkili, ekonomik ve verimli kullanılması ile elektronik bilgi sistemlerinin sürekliliğinin ve güvenilirliğinin incelenmesi ve değerlendirilmesidir.

ç) Mali denetim; denetlenen birimin gelir, gider, varlık ve yükümlülüklerine ilişkin hesap ve işlemlerinin doğruluğuna; mali faaliyet, mali yönetim ve kontrol sistemlerinin, mali sistem ve tabloların güvenilirliğinin, yolsuzluk ve usulsüzlükleri önleyici, eğitici ve rehberlik yaklaşımını ön plana çıkaran bir anlayışla incelenmesi ve değerlendirilmesidir.” (Resmi Gazete, 2014b).

Özetle, 16 Mart 2016 tarih ve 29655 sayılı yönetmelik ile denetim hizmetleri kapsamı daraltılarak, süreç ve sonuç, sistem ve mali denetim inceleme ve değerlendirmesi kaldırılmış sadece performans ve uygunluk denetimi hizmeti devam ettirilmiştir. Ayrıca, 24 Mayıs 2014 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanan 29009 sayılı, “Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Denetim Başkanlığı ile Maarif Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmelik” ten sonra ders denetimi faaliyetleri maarif müfettişlerinin görev ve yetkisinden alınarak okul müdürlerine devredildiği tespit edilmiştir.

4. Sonuç ve Öneri

Çağdaş Türk Eğitim Denetim Sisteminin yasal temellerini şu kanun hükmünde kararname, kanun ve yönetmelikler oluşturmaktadır:

- 14 Eylül 2011 tarihinde 652 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname,
- 14 Mart 2014 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanan 6528 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun,
- 24 Mayıs 2014 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanan 29009 sayılı Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Denetim Başkanlığı ile Maarif Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği,
- 16 Mart 2016 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanan 29655 sayılı Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Denetim Başkanlığı ile Maarif Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik,
- 9 Aralık 2016 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanan 6764 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun.

Yukarıda adı geçen mevzuat düzenlemeleri ile Türk Eğitim Denetim Sisteminin yapısında şu başat değişikliklerin gerçekleştirildiği tespit edilmiştir: genel yapısı, işleyişi, Türk Eğitim Örgütünün hiyerarşik yapısındaki yeri ve örgüt içerisindeki roller, rollere yüklenen görevler ve unvanlar. Dolayısıyla bu değişiklikler ile Türk Eğitim Denetimi Sisteminin örgüt kültürü ve ikliminin etkilendiği açıkça ulaşılabilecek bir sonuçtur. Bu konu yeni özgün araştırmalarla detaylı biçimde araştırılabilir. Öte taraftan denetim sisteminin amaçlarında herhangi bir değişikliğe gidilmemiştir.

652 sayılı Kanun Hükmünde Kararname’den sonra çıkartılan Türk Denetim Sistemiyle ilişkili kanun ve yönetmelikler çerçevesinde, yaklaşık beş yıl kadar kısa sayılabilecek bir sürede Bakanlık merkez ve taşra teşkilatının yapısında, işleyişinde ve bu denetim sistemi içerisinde rolleri üstlenen müfettişlerin görev kapsamı ve unvanlarında, başkanlıkların isimlerinde değişikliklerin çok sık yapıldığı tespit edilmiştir. Bu tespit, Altınışık ve Binbir (2015)’in de ulaştığı 2000-2014 yılları arasında Türk Eğitim Sisteminde mevzuatların sıklıkla değiştirildiği bulgusunu desteklemektedir. Bu durum gerek ilgili kurum personelinin, gerek sıradan vatandaşların ve konuyla ilgili bilim insanlarının bireysel hafızasını, konuya ilişkin sahip oldukları bilgi kümelerindeki bilgilerin gerçeklik ve doğruluğunu oldukça zorlayabileceği söylenebilir. Bu kadar sık değişikliğe gidilmesinin nedenlerinden en başta gelen sebep; çok sık olarak Millî Eğitim Bakanı’nın ve dolayısıyla da bürokratların değişmesi olabilir. Son olarak, gelecekte de her yeni gelen bakan ile birlikte çağdaş eğitim denetimi sisteminin yapısı ve işleyişinde, görevli unvan rol ve sorumlulukları ile özlük haklarında yeniden bir değişikliğin yapılması olası gözükmemektedir.

Son olarak, bu çalışma; belirlenen amaçlar ile sınırlandırıldığı için çalışmada ortaya konulan değişikliklerin niçin yapıldığı, bu bağlamda eğitim sisteminin hangi problem durumuna çözüm sunduğu, yasal metinlere dayandırılacak değişikliklerin usul ve esaslarının nasıl olması gerektiğinin kuramsal temellerinin çerçevesi, bu değişimlerin denetim modelleri çeşitleri ile ilişkisi, kapsamı ve uygulanması detayları temelinde incelenip tartışılması alana katkısı önemli olabilecek bir başka çalışmanın konusu olabilir.

5. Kaynakça

- Ağaoğlu, E., Şimşek, Y., ve Terzi, Ç. (1999). Türk Eğitim Sisteminde Eğitimin Denetimi. *21. Yüzyılın Eşiğinde Türk Eğitim Sistemi Ulusal Sempozyumu*, 25-27 Kasım 1999, Ankara.
- Altınışik, S ve Binbir, Ü. (2015). *Eğitim ve Toplum Yazıları*. M. B. Aksu ve H. Şimşek (Ed.) içinde, Son Onbeş Yılda Türkiye’de Eğitim Denetimine İlişkin Yapılan Tezlerin Analizi (ss. 83-104). Ankara: Gazi Kitapevi.
- Altınışik, S. (2015). *Eğitim ve Toplum Yazıları*. M. B. Aksu ve H. Şimşek (Ed.) içinde, Türk Eğitim Sistemi Açısından Yeni Bir Oluşum: Kamu Denetçiliği (Ombudsmanlık) (ss. 83-104). Ankara:Gazi Kitapevi.
- Altun, M., Şanlı, Ö. ve Tan, Ç. (2015). Maarif Müfettişlerin, Okul Müdürlerinin Denetmenlik Görevleri Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi, *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10(3):79-96
- Altunay, E., Arlı, D., Öz, Y., ve Yalçınkaya, M. (2013). Continuity in Educational Supervision: A Case Study. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 106, 723-729.
- Ankara İl MEM (2015). *Maarif Müfettişleri Başkanlığı*. [Çevrim-içi: http://ankara.meb.gov.tr/teftis/?page_id=38], Erişim Tarihi: 30.12.2015.
- Ankara İl MEM (2016). *Maarif Müfettişleri Başkanlığı-Müfettişlerimiz*. [Çevrim-içi: http://ankara.meb.gov.tr/teftis/?page_id=130], Erişim Tarihi: 01.01.2016.
- Aydın, İ. (2013). *Öğretimde Denetim: Durum Saptama Değerlendirme ve Geliştirme*. Ankara: PEGEM Akademi.
- Başar, H. (2000). *Eğitimde çağdaş denetim yaklaşımları. Eğitim denetçisi*. Ankara: Pegem-A Yayıncılık.
- Başer, M. U. (2015). *Eğitim ve Toplum Yazıları*. M. B. Aksu ve H. Şimşek (Ed.) içinde, Alanyazın ve Yasal Düzenlemelerde Denetim Sorunsalı (ss. 83-104). Gazi Kitapevi, Ankara.
- Bilir, M. (1991). Türk Eğitim Sisteminde Teftiş Alt Sisteminin Yapı ve İşleyişi (Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Bozak, A. (2017). Maarif Müfettişlerinin Denetim Sistemi Hakkında Yapılan Akademik Çalışmalara İlişkin Görüşleri. *İlköğretim Online*, 16(2).
- Burgaz, B. (1995). İlköğretim kurumlarının denetiminde yeterince yerine getirilmediği görülen bazı denetim rolleri ve nedenleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(11).
- Can, N. (2004). İlköğretim Öğretmenlerinin Denetimi ve Sorunları. *Millî Eğitim Dergisi*, Sayı:161 [Çevrim-içi: http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/161/can.htm], Erişim Tarihi: 29.07. 2017.
- Erçetin, Ş.Ş. (1997). Millî Eğitim Bakanlığında Teftiş Hizmetlerinin Yeniden Düzenlenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 21(104).
- EURYDICE (2011). *Türk Eğitim Sisteminin Örgütlenmesi 2010/2011*. Ankara: Eğitim, İşitsel-Görsel Medya ve Kültür Yürütme Ajansı.
- Gökçe, F. (1994). Eğitimde Denetimin Amaç ve İlkeleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10, 73-78.
- Güney, S., Varoğlu, A., ve Aktaş, A. M. (1996). Özel ve kamu bankalarında iş tatminine yönelik bir araştırma. *Verimlilik Dergisi*, 3, 53-76.
- Kapusuzoğlu, Ş. (1988). Son on yılda ilköğretim müfettişlerinin rolünde ve teftiş uygulamalarında değişimler (Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Kaya, Y. K. (1993). *Eğitim Yönetimi, Kuram ve Türkiye’deki Uygulamalar*. Ankara: Set Ofset Matbaacılık Ltd.
- MEB (2011). *Öğretmen Denetim Rehberi*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Denetim Başkanlığı. [Çevrim-içi: http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/61/02/319223/dosyalar/2015_04/15014638_ogretmen_denetim_rehberi.pdf], Erişim Tarihi: 29.12. 2015.
- MEB (2015). *Teşkilat Şeması*. [Çevrim-içi: http://www.meb.gov.tr/meb/meb_teskilat_s_eması2015.png], Erişim Tarihi: 30.12.2015.
- MEB (2016a). *Rehberlik ve Denetim Başkanlığı-Birimlerimiz*. [Çevrim-içi: <http://rdb.meb.gov.tr/www/birimlerimiz/kategori/3>], Erişim Tarihi: 01.01.2016.
- MEB (2016b). *Rehberlik ve Denetim Başkanlığı-Yayınlarımız*. [Çevrim-içi: <http://rdb.meb.gov.tr/www/yayinlarimiz/icerik/13>], Erişim Tarihi: 01.01.2016.
- Oğuz, E., Yılmaz, K., ve Taşdan, M. (2007). İlköğretim denetmenlerinin ve ilköğretim okulu yöneticilerinin denetim inançları. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 17, 39-51.
- Oğuzkan, F. (1974). *Eğitim Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Resmi Gazete (2011). *Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname* (Karar Sayısı: KHK/652).
- Resmi Gazete (2014a). *Millî Eğitim Temel Kanunu İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun* (Kanun No: 6528).
- Resmi Gazete (2014b). *Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Denetim Başkanlığı ile Maarif Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği* (Sayı:29009).

- Resmi Gazete (2016a). *Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Denetim Başkanlığı ile Maarif Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik* (Sayı:29655).
- Resmi Gazete (2016b). *Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun* (Kanun No: 6764).
- Su, K. (1974). *Türk Eğitiminde Teftişin Yeri ve Önemi*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Taymaz, H. (2013). *Eğitim Sisteminde Teftiş: Kavramlar, İlkeler ve Yöntemler* (10. Baskı). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- TDK (Türk Dil Kurumu). (Tarihsiz). Güncel Türkçe Sözlük. [Çevrim-içi: <http://www.tdk.gov.tr>], Erişim tarihi: 20 Aralık 2015.
- Tezcan, M. (2015). *Eğitim Sosyolojisi* (Genişletilmiş 15. Baskı). Ankara:Anı Yayıncılık.
- Tonbul, Y. ve Baysülen, E. (2017) Ders denetimi ile ilgili yönetmelik değişikliğinin maarif müfettişlerinin, okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin görüşleri açısından değerlendirilmesi, *İlköğretim Online*, 16(1), 299-311. [Çevrim-içi: <http://ilkogretim-online.org.tr> doi: <http://dx.doi.org/10.17051/10.2017.24494>], Erişim Tarihi: 29.07. 2017.
- Varol, N. (2012). Yeniden Yapılandırılma Problemi Üzerine Değerlendirme. *7. Ulusal Eğitim Yönetimi Kongresi Bildiri Kitapçığı* (s.139-140).
- Yalçınkaya, M. (1990). Türk eğitim sisteminde teftişin bütünleştirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(1), 245-267.
- Yeşil, D. ve Kış, A. (2015). Okul Müdürlerinin Ders Denetimine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi, *İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 2(3). [Çevrim-içi:https://www.researchgate.net/publication/284859088_Okul_Mudurlerin_Ders_Denetimine_Iliskin_Ogretmen_Goruslerinin_Incelenmesi], Erişim Tarihi: 29.07. 2017.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.